

111 . Crețeștii de Sus | Județ: Vaslui | Punct: La Intersecție | Anul: 2011

Anul: 2011

Cod RAN: 163235.01

Perioade: Preistorie

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Hallstatt

Tipuri sit: descoperire izolată

Categorii sit: Domestic, Religios, ritual și funerar

Autori: Vicu Merlan, Paul Salomeia

Instituții: Muzeul Municipal Huși, Muzeul Municipal Huși

Raport

Obiectivele campaniei din 2011 au fost finalizarea secțiunii anterioare Ș11-2011 și deschiderea a două noi secțiuni, paralele cu Ș11.

Au fost decopertate și studiate integral secțiunile Ș11 și Ș12, însă Ș13 nu a fost exploatată decât pentru nivelul hallstadian, din motive financiare.

În partea de nord - vest a satului Crețeștii de Sus, județul Vaslui, pe promontoriul dintre pârâul Lohan și un afluent temporar, a fost descoperită încă din 1999 o necropolă aparținând culturii Hallstatt. Necropola suprapune situl eneolitic ce aparține culturii Cucuteni A3, nivel identificat între - 0,80-1,30 m, cu o vechime de circa 5500 de ani.

Din anul 2003 au început campaniile de săpături arheologice preventive de salvare, avându-se în vedere că pe fruntea promontoriului, spre est, localnicii exploatau lutul galben, distrugând cu această ocazie toate vestigiile arheologice întâlnite.

Din 2003 până în septembrie 2011 au fost identificate un număr de 24 de morminte de inhumatie, pe un perimetru de circa 600 mp. Majoritatea au în inventar obiecte de cult (ulcele cu torți supraînălțate sau vase mari rareori), podoabe (cercei, brățări, pandantive, fibule, agrafe, nasturi, etc.) din bronz, toate puternic oxidate sau cu urme adânci de oxidare.

Trebuie specificat că din numărul total amintit, 5 morminte aveau în inventarul osteologic doar craniul, unele au părți lipsă din trup (de exemplu bazinul sau coloana și coastele sau picioarele), fapt pus pe seama unor decapități războinice, accidente, atacul unor animale sălbatice, sau poate chiar măcinarea lor de timp (circa 3000 de ani).

O altă caracteristică interesantă este aceea că atunci când săpau o groapă pentru a înhuma un contemporan, membrii tribali venind în contact cu vestigiile înaltașilor, le lăsau neatins, plasând decedatul chiar pe acestea. Vestigiile înaltașilor constituiau așadar un tabu ce trebuia respectat riguros pentru a nu stârni furia strămoșilor lor, dar și un obicei legat de aceștia privitor la cultul strămoșilor.

Ritul de înmormântare este diferit de cel de astăzi. Inhumatul este plasat cu capul la est și picioarele spre vest, iar ulcica, ce avea în conținut hrană sau uleiuri volatile de plante, era plasată în apropierea capului, uneori la picioare. La unele morminte am descoperit în inventar câte o rășniță de mână, confecționată din piatră, cu o ușoară albiere (concavitate centrală), plasată mai ales în zona bazinului. Rășnița este un element ce simboliza fertilitatea, belșugul, fecunditatea, fiind depusă în special în mormintele aparținând femeilor. Toate aceste pregătiri și plasări precise în zona unor părți anatomice țineau de un ritual strict pus în corelație cu unele evenimente astrologice individuale sau de grup care ajutau defunctul să traverseze vămile astrale ale lumii de dincolo.

Credința în lumea de dincolo este reflectată în precizia orientării mormintelor față de astrul zilei, conform unor cutume sacrale, în grija ca fiecare plecat să dispună de cele strict necesare pentru astfel de

călătorii, fiindu-i ghidat sufletul de cei rămași în viață, de șamanul comunității.

În cadrul campaniei din anul 2011 din punctul Crețești - „La Intersecție”, am avut surpriza de a identifica, pe cuprinsul unei singure secțiuni 5 morminte, din care 2 duble, cu o plasare nemaiîntâlnită până acum în acest sit.

În cazul celor patru schelete inhumate, descoperite în carourile 16-19 din Ș12, avem de-a face cu două morminte duble, soț și soție.

Am constatat că două dintre morminte au în inventar ulcele (ritualul clasic specific acestei epocii), ce erau poziționate în partea dreaptă a scheletelor, fiind puse în corespondență cu principiul masculin, emisiv al transcendenței divine. La mormântul nr. 22, ulcica cu toartă supraînălțată avea în interior o alta tronconică, constituind astfel un sistem de tip matrioșca. Acest simbol esoteric este pus în corespondență cu principiul holografic al părții în tot, specific transcendenței în Manifestare. În schimb mormintele nr. 21 și 24 au piese de tip podoabe, șiraguri de mărgelă etc. Mărgelile erau confecționate din fructe de plante, perforându-le pentru a fi depuse într-un șirag, fiind de diverse culori: albe, maro, negre, cenușii, predominând însă cele de culoare albă.

Se știe de exemplu că în tradiția indiană șiragul de mărgelă din fructe de plante, numite rudraksha, avea proprietăți miraculoase, vindecătoare și chiar exorcizante, plasând purtătorul în rezonanță cu unele zeități mitologice antice, dându-le acestora stări și trăiri beatice. Nu excludem ca astfel de podoabe naturale să fi fost purtate și pentru efectele spirituale dobândite prin posesiunea lor.

Piese de la scheletele de bărbați, deși simple, redau o simbolistică teluric-transcendentă, iar cele de la scheletele de femei, din bronz și aramă au rezonanță cu energiile planetei Venus, energii ale frumuseții, ale naturii receptive universale.

Femeia ce aparținea scheletului nr. 21 avea capul pe genunchii bărbatului de la nr. 22, obicei foarte rar întâlnit, dar care arată o apartenență de cuplu, iar cealaltă cu nr. 24 era poziționată paralel cu bărbatul de la nr. 23 dar în imediata vecinătate, la circa 40 cm de acesta.

Prin continuarea săpăturii în nivelul inferior, a fost identificată o groapă de fundare G18 în S11, ce era sub locuința cucuteniană L8/2009, prelungindu-se pe direcția de orientare, spre est în S12. În inventarul acesteia s-au găsit numeroase oase de animale, unele de talie mare, dar și un bucraniu de *Bos primigenius* descoperit pe fundul gropii, din care s-a păstrat doar partea dreaptă cu 20 cm din cornul drept și zona de inserție cu o mare parte din craniu. Groapa nr. 18 a fost surprinsă la -0,80 m, adâncindu-se până la -1,72 m. Au fost descoperite și fragmente ceramice cucuteniene, unele cu pictură, dar și câteva aparținând culturii Precucuteni III, cu incizii, de calitate bună și culoare neagră, precum și pietre înroșite, chirpici răzleți, un gratoar din silex și cărbuni.

Gratoarul este confecționat din silex de Prut, având rețușuri pronunțate și cu partea activă convexă. Bulbul de percuție este abia vizibil, dar lizibile undele de șoc de pe partea ventrală din timpul percuției. ($L = 3,5$ cm, $l = 2$ cm).

Locuința nr. 9, decopertată parțial în 2010, a fost dezvelită în totalitate. Suprafața surprinsă se direcționează spre est și în S12, până la mijlocul secțiunii. Nu s-au găsit decât chirpici răzleți, unii cu urme de pari și nuiel. Locuința nu pare să fi avut platformă, la nivel inferior. Printre chirpicii din partea de nord s-au găsit: o râșniță fragmentată, confecționată dintr-o gresie dură, cu o albiere pronunțată, iar împrejurul ei pietre înroșite, fără a fi vorba de o vatră propriu-zisă.

Ceramica pictată cucuteniană are ca motiv predominant spirala, însă ceramica din nivelul inferior are pictate romburi, labirinturi, linii paralele etc.

Pe ansamblu profilul stratigrafic al S11 se prezintă astfel:

0-0,20 m nivelul de călcare;

- 0,40-0,60 m nivelul hallstadian;

- 0,60-0,95 m, nivelul Cucuteni A3;

- 0,95-1, 20 m, nivel Precucuteni III;
- peste 1,20 m steril arheologic.

Secțiunea S12

A fost trasată pe direcția NV-SE, paralel cu S11/2010, având următoarele dimensiuni: L = 20 m, l = 2 m.

Pe întreaga suprafață de 40 mp au fost descoperite 5 morminte, despre care credeam că aparțin culturii Noua, însă prin materialul inedit apărut anul acesta, mai ales în inventarul mormintelor, se pare că aparține (având și părerea unor specialiști pe această perioadă) Hallstatt-ului.

Mormântul nr. 20 surprins în caroul 10 la - 0,70 m pe un ax E-V, cu capul spre est, fața orientată spre sus, ușor înclinată spre sud, dar cu maxilarul deformat. Mâna stângă are antebrațul pe orizontală, iar mâna dreaptă întinsă până la bazin. Dentiția este integrală, foarte bună, fără carii. Datorită presiunii pământului osatura craniană este deformată.

Scheletul are 1,7 m cu 40 cm lățime la umeri, 37 cm la bazin, 55 cm lungimea mâinilor, 85 cm lungimea picioarelor, 27 cm cea a antebrațelor și 21 cm diametrul craniului.

În zona pieptului a fost găsită o fibulă alcătuită din două piese puternic corodată pe capete. La un capăt prezintă o sârmă, care face legătura cu cealaltă latură a arcului. Un capăt este lat și subțiat (2 cm), ușor întors pentru prinderea sârmei, mijlocul de 1 cm (zona maximă de arcuire) prezintă o proeminență, după care se îngustează gradat spre urechea agrafei. Cealaltă piesă este identică, fiind prinsă de prima printr-o prelungire de 1 cm. Arcul are 7 cm lungime și l = 4 cm.

Fibula din inventarul mormântului a fost folosită la prinderea mantalei sau a îmbrăcămînții fostului defunct.

Mormântul dublu (M21-M22) a fost descoperit la m17, la - 1,10 m. Practic este vorba de două morminte suprapuse.

Mormântul M21, a aparținut unei femei, fiind orientat E-V, având capul spre est. Îi lipsește bazinul și o parte din coaste și coloană. Capul este orientat spre în sus, cu maxilarul inferior distrus de presiunea pământului. Dentiția este foarte bună. Lungimea maximă a scheletului este de 1,40 m, lățimea la umeri 25 cm, diametrul craniului 16 cm.

Inventar:

- în partea stângă la 5 cm deasupra genunchiului, o piesă din bronz puternic oxidată;
- în stânga craniului, la nivelul maxilarului lateral a fost găsit un cercel dintr-o sârmă din bronz, fragmentat în două părți, cu capetele boldate (îngroșate), având $\varphi = 4,5$ cm, gr. = 0,3 cm;
- fragment de ac din bronz la clavicula stângă;
- fragment de tablă din bronz la clavicula dreaptă, puternic oxidată, foarte subțire;
- mărgică din bronz, oxidată, ruptă, cu diam = 0,5 cm;
- podoabă de tip nasture din bronz cu diam = 2,8 cm, având o concavitate centrală pe partea ventrală, cu o mică proeminență găurită orizontal și convexă dorsal, fiind descoperită la gât;
- șirag de mărgelice mici descoperit în jurul craniului și gâtului până la piept, alcătuit din peste 200 de piese cu dimensiuni mici și foarte mici (diam = 0,2 - 0,4 cm), probabil lucrate din os sau semințe de plante. Sunt friabile, distrugându-se uneori la apăsare ușoară.

Mormântul nr. 22 este poziționat sub nr. 21. Are craniul ușor aplatizat de la greutatea pământului, fața orientată lateral dreapta. Dentiția este bună, cu dinții totuși tociți (de matur). Orientarea mormântului aproximativ NE - SV, ieșind din tiparul celor descoperiți până acum cu orientarea predominantă E-V. Scheletul are 1,68 m, 35 cm lățimea umerilor și diam capului de 24 cm.

Inventar:

- la 20 de cm de craniu, pe partea dreaptă au fost identificate două ulcele fragmentate, puse una în alta, de dimensiuni diferite cu φ la gură de 6 cm respectiv 4 cm. Cea mare avea o toartă supraînălțată, dar ruptă din vechime (conform uni canon ritualic), iar cealaltă era simplă, ușor cilindrică, cu o tortiță aplicată lateral de tip buton, dar fragmentată.

Mormântul dublu (M23 - M24) a fost descoperit la 50 de cm nord - vest de M22, fiind orientat pe direcția E-V, paralel cu M21.

Mormântul nr. 23 era într-o stare avansată de degradare, lipsindu-i labele picioarelor și mâinile.

Capul este orientat spre est, însă maxilarul inferior este deplasat la 20 cm spre vest de cel superior. Mâna stângă este lăsată spre exterior, iar cea dreaptă cu antebrațul îndreptat pe bazin. Dentiție bună de matur. Bazinul este distrus din vechime fiind fragmentat. Lungimea totală a scheletului este de 1,30m.

Inventar:

- în zona pieptului a fost găsit un obiect asemănător cu un cercel din bronz, puternic oxidat, cu diam = 2,5 cm, gr. = 0,2 cm, având în capăt o îngroșare de tip cap;

la picioare, pe partea dreaptă, a fost descoperită o ulcică fragmentară, cu toarta ruptă din vechime.

Mormântul nr. 24 se afla la 0,5 m de nr. 23, aproximativ paralel cu acesta, însă deplasat cu 20 cm mai spre est, având o orientare E-V. Capul este orientat spre sus, cu zona frontală a craniului și cea nazală distruse de presiunea pământului de deasupra.

Scheletul are o lungime de 1,30 m, fiind într-o stare de conservare precară, lipsindu-i coloana, coastele, labele picioarelor și degetele mâinilor. Dentiția este bună de matur.

Inventar:

- în zona umărului stâng și claviculă au fost descoperite două fibule din bronz cu arc, într-o avansată stare de oxidare. Cea mai mare are cu lungimea de 7 cm. Acele pieselor au o încovoiere pentru prindere în corpul lat al podoabelor;

- șirag de mărgelice mici, ca și la M21, dar într-un număr mai mic;

- râșniță din piatră înroșită, cvasipătrată, plată la partea activă, descoperită la picioare, latura dreaptă.

Deși par contemporane cele patru morminte sunt poziționate diferit față de nivelul de călcare: mormintele M21-M22 sunt cu câțiva centimetri mai adânci decât M23 și M24, deoarece acestea din urmă sunt plasate direct pe chirpicii unei locuințe mai vechi din eneolitic aparținând înaintașilor acestora, respectiv civilizația Cucuteni. De aici putem deduce că atunci când săpau groapa pentru cei decedați, intersectând resturile de civilizație anterioare, din respect pentru înaintași, nu s-a continuat distrugerea nivelului cucutenian ci s-au oprit la acel nivel, chiar dacă nu corespundea adâncimi standard pe care și o propuse să o sape. Așadar putem vedea clar rolul de tabu a acestor artefacte anterioare pe care aceste populații le respectau riguros. Privitor la cele două morminte duble, nu excludem ipoteza ca acestea să fie contemporane, avându-se în vedere poziționarea apropiată, relativ egală între schelete, culoarea stratului de umplutură a gropilor ce au aceeași compoziție litologică, fapt ce ne înclină să credem că avem de a face cu o groapă comună.

Moartea lor ar putea fi cauzată de o luptă sau de atacul unor animale sălbatice (dedus din lipsa unor părți anatomice) sau răpuși de vreo boală.

Locuința nr. 8 cucuteniană, surprinsă și-n secțiunea anterioară (S11/2010), a fost identificată în S12 între m19 și m20, până în zona mediană spre est. Chirpicii răzleți provin de la peretele estic prăbușit, având amprente de pari și crengi. Sub locuința a fost depistată groapa de fundare G18, ce se continuă din S10 și S11.

La m 11 (0,90 m) a fost descoperit un fragment ceramic de culoare neagră cu scoică în pastă, ușor friabil, cu incizii paralele pe orizontală, iar deasupra acestora, două șiruri paralele de mici alveole, ce aparține purtătorilor ceramicii „Cucuteni C”.

Între m 5-m 6 (- 0, 90 m) a fost identificată o nouă groapă cucuteniană G19, fiind menajeră, pe latura de est a secțiunii. În inventar s-a găsit un bogat material osteologic animalier, pietre, așchii din silex, cărbuni.

Pe cuprinsul S12 s-au descoperit:

- un fragment de statueta antropomorfă din lut ars, de culoare galben-cenușie. Se păstrează de la gât până în apropiere de piept. Lățimea maximă este în zona umerilor, unde prezintă câte o gaură pe orizontală (tip urechiușă), străpungând umerii. (L = 4,5 cm, l = 4 cm, gr. = 1,8 cm);

- vârf de săgeată din silex descoperit la m7/ - 0,50 m, preparat prin tehnica ciopririi în pojghiță. Pe partea ventrală are o desprindere cvasiplană din timpul percuției, iar pe partea dorsală prezintă o carenă. De o parte și de alta se observă desprinderi solzoase. Partea activă este ascuțită, având retușe pe ambele părți. (L = 2,8 cm, l = 1,8 cm la bază);

- străpungător din corn de bovină, descoperit la m1/-0,40 m, șlefuit la partea superioară pe o suprafață de circa 4 cm. Are ușoară arcuire în zona mediană, păstrând și zona de inserție din craniu. (L = 11 cm, l = 2 cm în bază)

Informații suplimentare online

[Raportul 4828 din cronică.cimec.ro](http://raportul4828.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
